

GÜMRÜK VERGİLERİ VE PARA CEZALARI İÇİN UZLAŞMA MÜESSESİ

Cevdet BOZKURT*

I. Giriş

Bilindiği üzere, 6111 sayılı “Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 25 Şubat 2011 tarihli Resmi Gazete’de (1. mükerrer) yayımlanmış olup, söz konusu Kanunla birlikte, 31 Aralık 2010 tarihinden (bu tarih dahil) önce Gümrük Kanunu ve ilgili diğer kanunlar kapsamında gümrük yükümlülüğü doğan ve gümrük idarelerince 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uyarınca takip edilen gümrük vergileri, idari para cezaları, faizler ve gecikme zammı alacakları yeniden yapılandırılmıştır.

Söz konusu Kanunla, kamu alacaklarının yapılandırılmasının yanında, Gümrük Kanununda yeniden düzenlenen bir maddeyle gümrük vergi alacakları için “uzlaşma müessesesi” öngörülmüştür. Aslında uzlaşma müessesesi 213 sayılı Vergi Usul Kanunu (VUK) ile **düzenlenmiş olup**, uzun zamanda beri Maliye Bakanlığınca (Gelir İdaresi Başkanlığınca) uygulanmasına karşın, gümrük vergisi alacakları için uygulanmamaktadır.

Keza, Vergi Usul Kanununun “Gümrük ve Tekel Vergileri” başlıklı 2’nci maddesi, “Gümrük idareleri tarafından alınan vergi ve resimler bu kanuna tabi değildir. Bu vergi ve resimlerle ilgili olarak 27.10.1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanununun 242’nci maddesi hükümleri uygulanır.” **hükmüne** amir olup, söz konusu hükümden anlaşılacağı üzere, VUK hükümlerinin 4458 sayılı Gümrük Kanununa göre tahsil edilen vergi ve cezaları kapsamadığı ve dolayısıyla, gümrük idaresince tahsil edilen vergiler için uzlaşma imkânı **öngörmediği** açıktır.

Ayrıca, Gümrük Kanununda da bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemesi, uzlaşma müessesinin gümrük mevzuatı açısından yasal altyapı

* Gümrük ve Ticaret Bakanlığı İç Denetçisi

yetersizliğine bağlı olarak uygulanmasının önünü kapamaktaydı. Kaldı ki, uzlaşma komisyonlarının nasıl oluşturulacağı, uzlaşmanın kapsamı vb. hususlar doğal olarak belirsizlikler taşımaktaydı.

Öte yandan, 27.10.1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanununun 244'üncü maddesinde düzenlenen uzlaşmaya ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla hazırlanan, Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği, 27.08.2011 tarih ve 28038 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmış olup, söz konusu Yönetmelik 31.08.2011 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Bu çerçevede, konuyla ilgili önem arz eden bazı kavramları da tanımlayacak olursak;

Alacak; Gümrük Kanununu ve ilgili diğer kanunlar kapsamında gümrük yükümlülüğü doğan ve gümrük idarelerince tahsili gereken gümrük vergileri ile para cezalarını,

Gümrük vergileri: İlgili mevzuat uyarınca eşyanın ithali veya ihracında uygulanan ve gümrük idarelerince tahsili gereken gümrük vergisi, eş etkili vergiler ve mali yüklerin tümünü,

Para cezaları: Kanun ve ilgili diğer kanunlar uyarınca gümrük idarelerince kesilen tüm para cezalarını,

Vergi aslına bağlı para cezası: Ceza tutarının vergiye bağlı olarak hesaplandığı para cezasını,

Yükümlü: Kendisine gümrük vergileri ve para cezaları borcu terettüp eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişiliği temsil ve ilzama yetkili kişileri,

ifade etmektedir.

II. Uzlaşma Müessesesi ve Kapsamı

Yukarıda açıkladığımız üzere, 6111 sayılı Yasa (137. madde) ile gümrük uzlaşma müessesesinin kurulması sağlanmıştır. Aslında, bahse konu madde ile daha önce yürürlükten kaldırılan Gümrük Kanununun 244'üncü maddesi yeniden düzenlenmektedir.

18.06.2009 tarihli ve 5911 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılan, Gümrük Kanununun 244'üncü maddesinin eski hali;“Bu Kanuna göre verilen para cezalarına karşı idari yargı mercilerine itiraz yoluna gidilmeden ve ceza kararlarının tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içerisinde söz konusu

cezanın ilgili kişi tarafından ödendiği veya ödeneceği yazılı olarak gümrük idaresine bildirildiği ve bu miktarın ceza kararlarının tebliği tarihinden itibaren iki ay içinde ödendiği hallerde, ilgili kişilerin itirazı düşer. Bu durumda, kesilen para cezası üçte bir noksanı ile tahsil edilir.” şeklindeydi. Dolayısıyla, Yasanın eski halinde peşin ödeme indirimi uygulaması söz konusu olmakla birlikte, gümrük alacakları için uzlaşma müessesisi öngörülmemiştir.

Bu bağlamda, 6111 sayılı Yasa ile yeniden düzenlenen 4458 sayılı Gümrük Kanununun (üst paragrafta yer alan) 244’üncü maddesinin son halinin; “Beyan ile gümrük idaresince yapılan tespit sonucunda belirlenen farklılıklara ilişkin tebliğ edilen gümrük vergileri alacakları ile bu Kanunda ve ilgili diğer kanunlarda öngörülen cezalar hakkında; yükümlü veya ceza muhatabı tarafından, söz konusu eksiklik veya aykırılıkların kanun hükümlerine yeterince nüfuz edememekten veya kanun hükümlerini yanlış yorumlamaktan kaynaklandığının veya yargı kararları ile idarenin ihtilaf konusu olayda görüş farklılığının olduğunun ileri sürülmesi durumunda, idare bu maddede yer alan hükümler çerçevesinde yükümlüler veya cezanın muhatabı ile uzlaşabilir. Uzlaşma talebi, tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde, henüz itiraz başvurusu yapılmamış gümrük vergileri ve cezalar için yapılır. Uzlaşma talebinde bulunulması halinde, itiraz veya dava açma süresi durur, uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde süre kaldığı yerden işlemeye başlar, ancak sürenin bitimine üç günden az kalmış olması halinde süre üç gün uzar. Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde yeniden uzlaşma talebinde bulunulamaz...” hükmüne amir olduğuna görmekteyiz.

Dolayısıyla, **yükümlü veya vekili tarafından** yapılan beyan ile gümrük idaresince yapılan tespit sonucunda belirlenen veya gümrük idaresince tespit edilmesinden önce beyan sahibince bildirilen farklılıklara ilişkin tebliğ edilen gümrük vergileri alacakları ile Kanunda ve ilgili diğer kanunlarda öngörülen cezaların tümünün uzlaşmayı ilgilendirdiğini söyleyebiliriz.

Bu bağlamda, uzlaşmaya konu olabilecek alacaklara baktığımızda ise, “Giriş” bölümünde yer alan “alacak” tanımında yer aldığı üzere, gümrük vergileri ile para cezaları bu kapsama girmektedir. Söz konusu kavramlardan “Gümrük Vergileri” ifadesi kapsamına ise; “Gümrük Vergisi, İlave

Gümrük Vergisi, Tek ve Maktu Vergi, Dampinge Karşı Vergi, Sübvansiyona Karşı Telif Edici Vergi, Kama Değer Vergisi (KDV), Özel Tüketim Vergisi (ÖTV), Ek Mali Yükümlülük, Toplu Konut Fonu, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF), Tütün Fonu, Ek Fon, Çevre Katkı Payı, Telif Edici Vergi (İhracat), TRT Bandrol Ücreti (Ticari Olmayan Eşya İçin)” girmektedir.

Uzlaşmaya konu Para Cezaları kapsamına da; “4458 sayılı Gümrük Kanununun 234, 235, 236, 237, 238, 239, 241. maddeleri, 2976 sayılı Dış Ticaretin Düzenlenmesine Hakkında Kanun’un 4. maddesi, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 51. maddesi ile 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununun 16. maddesi”nin girdiğini görmekteyiz.

Bununla birlikte, üst iki paragrafta sayılanlar arasında yer almamasına rağmen, gümrük idarelerince tahsili gereken alacaklar ile Gümrük Uzlaşma Yönetmeliğinin yayımı tarihinden sonra yapılacak düzenlemelerle getirilen alacaklar da uzlaşmaya konu olabilmektedir. Nitekim, uzlaşma talebi, yükümlüye tebliğ edilen alacakların tamamı için yapılabileceği gibi vergiler veya cezaların tür itibarıyla bir kısmı için de yapılabilir. Ayrıca, şartlı muafiyet rejimlerine ilişkin hükümlerin ihlali sonucunda doğan alacağın tahsilinin yükümlüye tebliğinden itibaren 15 gün içinde, alacağa konu para cezaları uzlaşmaya konu edilebilir.

Buna karşın, gümrük vergilerinin matrahına giren, ancak aslı gümrük idarelerince takip ve tahsil edilmeyen vergi ve benzeri mali yükler uzlaşmaya konu edilemez. Ayrıca, aynı tür vergi veya cezanın bir kısmı için uzlaşma talebinde bulunulamaz. Alacak tutarının kesin tahsilinin öngörülmediği ve teminata bağlandığı durumlar da uzlaşmaya konu edilmez. Yine, alacağın, 21.3.2007 tarihli ve 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 3’üncü maddesinde yer alan kaçakçılık suçlarına ve kabahatlerine ilişkin olması halinde uzlaşma talebinde bulunulamaz.

Diğer bir anlatımla, 4458 sayılı Kanunun yukarıda yer alan ve yeniden düzenlenen 244’üncü maddesi ışığında, beyan ile gümrük idaresince yapılan tespit sonucunda belirlenen farklılıklara ilişkin tebliğ edilen gümrük vergileri alacakları ile anılan Kanunda ve ilgili diğer kanunlarda öngörülen cezalar hakkında; yükümlü veya ceza muhatabı tarafından, söz konusu eksiklik veya aykırılıkların;

- a) Kanun hükümlerine yeterince nüfuz edememekten,
- b) Veya kanun hükümlerini yanlış yorumlamaktan kaynaklandığının,
- c) Veya yargı kararları ile idarenin ihtilaf konusu olayda görüş farklılığının olduğunun,

İleri sürülmesi durumunda, idare bu maddede yer alan hükümler çerçevesinde yükümlüler veya cezanın muhatabı ile uzlaşabilecektir. Ancak, uzlaşma talebi, tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde, henüz itiraz başvurusu yapılmamış gümrük vergileri ve cezalar için yapılacaktır. Dolayısıyla, yükümlü tarafından yapılan beyanın;

- İlgili gümrük idaresi tarafından kontrolü,
- İkinci muayeneye yetkili görevliler tarafından kontrolü,
- İkincil kontrol,
- Sonradan kontrol,

kapsamında denetlenmesi sonucu ek tahakkuku yapılarak yükümlüye tebliğ edilen gümrük vergi alacakları ile kesilen ve muhatabına tebliğ edilen para cezalarının tümü uzlaşma kapsamındadır.

III. Uzlaşma Komisyonları ve Yetkileri

Uzlaşma kapsamına giren alacaklara ilişkin uzlaşma taleplerinin değerlendirilmesi için, Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü Uzlaşma Komisyonları ile Merkezi Uzlaşma Komisyonu kurulmaktadır. Bunlardan; Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü Uzlaşma Komisyonları üç üyeden oluşmakta olup, Başmüdür veya görevlendireceği Başmüdür Yardımcısı Komisyonun başkanı** olurken, diğer iki üye ise, Şube Müdürü, Gümrük Müdürü, Müdür Yardımcısı, Şef ve Muayene Memuru arasından Başmüdür tarafından belirlenmektedir.

Buna karşın, Merkezi Uzlaşma Komisyonu üç üyeden oluşmakta olup, Müsteşar veya görevlendireceği Müsteşar Yardımcısı Komisyonun başka-

** Her ne kadar Gümrük Uzlaşma Yönetmeliğinin 7'nci maddesinde Başmüdürlük, Başmüdür ve Başmüdür Yardımcısı ifadesi geçse de Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 640 sayılı KHK ve eki cetveller gereğince, gümrük taşı yapılanmasında Başmüdürlükten, Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü yapılanmasına geçilmesi nedeniyle (bu süreç tamamlanmamış olsa da) söz konusu ifadelerin sırasıyla Gümrük ve Ticaret Bölge Müdürlüğü, Bölge Müdürü ve Bölge Müdür Yardımcısı şeklinde yorumlanması gerekmektedir.

nı olurken, Gümrükler Genel Müdürü, Risk Yönetimi ve Kontrol Genel Müdürü ve bu genel müdürlüklerin ilgili Genel Müdür Yardımcısı ve Daire Başkanı arasından Müsteşar tarafından belirlenenler de diğer iki üyeyi oluşturmaktadır.

Komisyonlar üyelerinin tamamının katılımıyla toplanır ve oy çokluğuyla karar alır. Komisyon başkan ve üyelerinin herhangi bir nedenle görevlerinin başında bulunmamaları halinde, bunlara vekâlet edenler komisyonda görev yapar. Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüklerinde, aynı gün görüşülecek birden fazla uzlaşma talebinin tümü için bir uzlaşma komisyonu oluşturulması gerekmektedir. Bu bağlamda, konusu 500.000.- TL'ye kadar olanlar (bu tutar dâhil) için Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğü Uzlaşma Komisyonlarının, 500.000.- TL'yi aşanlar için ise Merkezi Uzlaşma Komisyonunun yetkili olduğunu vurgulayabiliriz.

Uzlaşmaya konu aynı nitelikteki alacakların birden fazla Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğüne bağlı Gümrük Müdürlüklerine ilişkin olması durumunda, uzlaşmaya ilişkin talepler, Merkezi Uzlaşma Komisyonunun yetkisine giren alt tutarı aşmamak kaydıyla, uzlaşmaya esas alacak tutarının en çok olduğu Gümrük ve Muhafaza Başmüdürlüğünde oluşturulacak uzlaşma komisyonu tarafından sonuçlandırılır.

Vergi aslına bağlı olmayan cezalar ile usulsüzlük cezalarının ayrı ayrı dikkate alınması esastır. Aynı nitelikteki para cezalarının birden fazla olması halinde, tutar tespitinde para cezalarının toplamı dikkate alınır. Belirtilen tutarların tespitinde fer'i alacaklar dikkate alınmaz. Ayrıca, söz konusu rakamlar her yıl yeniden değerlendirilir.

Uzlaşma talebinde bulunabilmek için, Yönetmelik ekinde yer alan forma uygun olarak, uzlaşmaya yetkili komisyonların sekretarya hizmetlerini yürütmekle görevli birimine dilekçe ile müracaat edilir. Dilekçe taahhütlü posta ile de gönderilebilir. İştirak sebebiyle ceza tatbik edilenlerin her biri de uzlaşma talebinde bulunabilir. Uzlaşma talebinde bulunulması*** ve uzlaşmanın vaki olması durumunda; uzlaşma, sadece başvuruda bulunanlar için hüküm ifade etmektedir.

*** Yükümlünün kendisi veya Kanunun 5'inci maddesinde belirtilen temsilcisi, küçükler ve kısıtlılar adına ise bunları temsile yetkili gerçek kişiler uzlaşma talebinde bulunabilir.

Aynı nitelikteki alacakların birden fazla gümrük müdürlüğünde veya başmüdürlük bağlantılarında yapılan işlemlere ilişkin olması halinde söz konusu alacakların toplamı tek bir uzlaşmaya konu olabilir. Bu durumda yükümlü tarafından yetkili uzlaşma komisyonuna başvurulması esas olmakla birlikte, uzlaşmaya konu alacaklara ilişkin detaylı bilgilerin verilmesi şartıyla, işlemin yapıldığı gümrük idarelerinden herhangi birine de başvurulabilir.

Öte yandan, uzlaşma talepleri, henüz itiraz başvurusu yapılmamış gümrük vergileri ve vergi aslına bağlı olsun ya da olmasın tüm para cezalarının yükümlüye veya ceza muhatabına tebliği tarihinden itibaren Kanunun 242'nci maddesinde belirtilen onbeş günlük itiraz süresi içinde yapılır. Uzlaşmaya ilişkin söz konusu talepler, uzlaşma komisyonunun sekreteryaya hizmetlerini yürüten birimi tarafından öncelikle ve ivedilikle usul yönünden incelenir. Yapılan incelemede; usule ilişkin koşulları (süre, komisyonun yetkisine girip girmediği vb.) taşımadığı anlaşılan talepler değerlendirilmez ve bu durum ilgisine yazıyla veya elektronik yolla tebliğ edilir.

Usule ilişkin eksikliklerin giderilebilir nitelikte olması halinde, yükümlüye eksikliklerin tamamlanması için başvuru süresinin sonuna kadar süre verilir. Başvuru süresinin sonunda uzlaşma başvurusunda bulunulmuş olması ve usule ilişkin eksikliklerin giderilebilir nitelikte olması halinde üç iş günü ek süre verilir. Verilen sürenin sonunda eksikliklerin tamamlanmaması halinde talep reddedilir. Uzlaşma talebinin kabul edilmemesine ilişkin idari işlem itiraz veya yargı yoluna açık olup genel usullere göre dava konusu edilebilir.

Ancak, uzlaşma talebinde bulunulması halinde, itiraz veya dava açma süresi durur. Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde, süre kaldığı yerden işlemeye başlar. Ancak sürenin bitimine üç günden az kalmış olması halinde, süre üç gün uzar. Süresi içinde uzlaşma talebinde bulunan yükümlü, uzlaşma talep ettiği alacaklar için, başvurusuna ilişkin süreç sonuçlanmadan itiraz veya dava yoluna gidemez.

IV.Uzlaşma Görüşmeleri

Uzlaşma talebinin usulüne uygun yapıldığının anlaşılması halinde, uzlaşma ile ilgili olarak yapılacak görüşmelere katılınması hususu, düzenlenen uzlaşma davetiyesi ile en az beş gün önceden yazıyla veya uzlaşma

talebi dilekçesinde belirtilen e-posta adresine elektronik yolla 11.02.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre komisyon sekreteryası tarafından yükümlüye tebliğ edilir. Ancak, yükümlünün istemesi halinde beş günlük süreye bağlı kalınmaksızın daha önceki bir tarih, uzlaşma günü olarak belirlenebilir.

Uzlaşma komisyonu görüşmelerine ise, yükümlünün bizzat katılması esas olmakla birlikte, yükümlünün temsilcisi, küçükler ve kısıtlılar adına bunları temsile yetkili kişiler de katılabilir. Yükümlü, uzlaşma görüşmelerinde, varsa dolaylı temsile yetkili gümrük müşavirini bulundurabilir. Uzlaşmaya konu alacaklar, yetkilendirilmiş gümrük müşavirleri tarafından yapılan işlemlere ilişkin olması halinde, bu müşavirler de uzlaşma görüşmelerinde bulundurulabilir. Ancak, uzlaşma komisyonlarına, yükümlü (yükümlü hariç) ile birlikte katılabilecek kişi sayısı üçü geçemez.

Yükümlünün uzlaşma davetiyesinde belirtilen yer, tarih ve saatte toplantıya katılması halinde uzlaşma görüşmelerine başlanır. Yapılan görüşme sonucunda uzlaşma sağlandığı takdirde uzlaşma komisyonu durumu düzenlenen tutanakla tespit eder. Uzlaşma temin edilemediği hallerde de, temin edilememe nedeni belirtilmek suretiyle komisyonca aynı paralelde (üç nüsha) tutanak düzenlenir. Düzenlenen tutanağın bir nüshası yükümlüye verilir. Yükümlünün uzlaşma davetine icabet etmemesi veya tutanağı almaktan imtina etmesi halinde tutanağın iki örneği, gereği yapılmak üzere derhal ilgili başmüdürlüğe veya gümrük müdürlüğüne gönderilir. Bir nüshası da uzlaşma komisyonunda tutulan dosyada saklanır. Yükümlünün uzlaşma davetine icabet etmemesi veya tutanağı imzalamaktan imtina etmesi hallerinde kendisine ayrıca tebligat yapılmaz.

Uzlaşmanın vaki olmaması halinde; komisyonun nihai teklifi tutanağa geçirilir ve bir nüshası yükümlüye verilir. Yükümlü, Kanununun 242'nci maddesinde belirtilen sürenin son günü mesai saati bitimine kadar komisyonun nihai teklifini kabul ettiğini bir dilekçe ile ilgili gümrük müdürlüğüne bildirdiği takdirde, bu tarih itibarıyla uzlaşma vaki olmuş sayılır ve buna göre işlemler yapılır.

Komisyon çalışmaları sırasında düzenlenen tutanakların yükümlü tarafından imzalanarak bir nüshasının yükümlüye verilmesi tebliğ hükmündedir. Bu durumlarda, yükümlüye ayrıca tebligat yapılmaz. Uzlaşma Ko-

misyonlarınca, uzlaşmanın vaki olması, uzlaşmanın vaki olmaması veya uzlaşmanın temin edilememesine ilişkin hususların tutanağa geçirilmesi ile yetinilir. Tutanaklara geçirilen kararların gerekçesi ayrıca belirtilmez.

Ancak, uzlaşma görüşmelerinin belirlenen günde sonuçlandırılmaması veya daha ayrıntılı bir inceleme veya araştırma yapılmasını gerektirmesi halinde toplantıya, aynı gün veya sonradan belirlenerek yükümlüye bildirilecek bir başka tarihte devam edilir. Bununla birlikte, yükümlünün uzlaşma talebinin, dilekçenin ilgili uzlaşma komisyonu kayıtlarına girdiği tarihten itibaren azami 30 gün içinde sonuçlandırılması esastır.

Uzlaşmaya ilişkin toplantı sonucunda uzlaşma vaki olmamışsa bu husus, uzlaşma vaki olmuşsa uzlaşılan tutarlar ilgili gümrük müdürlüğüne bildirilir. Para cezalarının uzlaşmaya konu olması ve uzlaşmanın vaki olması halinde, uzlaşmaya konu cezalar, 07.10.2009 tarihli ve 27369 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Gümrük Yönetmeliğinin 23 üncü maddesinin (birinci fıkrasının b, c ve ç bentlerinin) uygulanmasında dikkate alınmaz.

Uzlaşma gerçekleştiği takdirde gümrük uzlaşma komisyonlarının düzenleyecekleri uzlaşma tutanakları kesin olup, gereği ilgili gümrük müdürlüğüne derhal yerine getirilir. Uzlaşma tutanağının ilgili gümrük idaresine intikali üzerine, tahakkuk ve tebliğ edilmiş olan gümrük vergileri ve kesilen para cezaları uzlaşılan tutarlara göre düzeltilir.

Üzerinde uzlaşılan ve tutanakla tespit edilen hususlar dâhil olmak üzere, oluşturulan komisyonların tüm çalışmaları ve işlemleri hakkında yükümlü veya cezanın muhatabı ya da idare tarafından dava açılmaz, hiçbir mercie şikayet veya itirazda bulunulamaz, herhangi bir idari inceleme, araştırma ve soruşturmaya konu edilemez, geri verme ve kaldırma talebinde bulunulamaz.

Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi hallerinde yükümlü, tahakkuk eden ve kendisine tebliğ edilen alacaklara, uzlaşmanın vaki olmadığına dair düzenlenen ve kendisine tebliğ olunan tutanağın tebliğinden itibaren itiraz ve dava yoluna gidebilir. İtiraz ve dava yoluna ilişkin hususlar gümrük mevzuatında belirtilen genel hükümlere tabidir. Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi hallerinde, aynı alacaklar için yeniden uzlaşma talebinde bulunulamaz.

Bununla birlikte, uzlaşma talebinde bulunulması halinde, itiraz veya dava açma süresi duracak, uzlaşmanın sağlanamaması durumunda süre kaldığı yerden işlemeye başlayacak, sürenin bitimine üç günden az kalmış olması halinde ise süre üç gün uzayacaktır. Ancak, uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde yeniden uzlaşma talebinde bulunulamayacaktır.

Daha önce ifade ettiğimiz üzere, yapılan yasal düzenlemeyle; Gümrük vergileri alacakları ile cezaların, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yer alan kaçakçılık suçlarına ve kabahatlerine ilişkin olması halinde uzlaşma usulüne başvurulamayacağını hükme bağlamıştır. Nitekim, söz konusu Yasa maddesinin meclis Komisyonunda görüşülmesi sürecinde, kaçakçılık suçlarına ibaresinin yanına “ve kabahatlerine” ilişkin olması halinde bu madde hükmü uygulanmayacağı şeklinde değiştirilmesi suretiyle, uzlaşma müessesesinin kaçakçılık faaliyetlerine konu edilmesinin engellenmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca, uzlaşma konusu yapılan gümrük vergileri ve cezalarının, uzlaşma gerçekleştiği takdirde, uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde ödeneceğini, uzlaşılan vergilerin alınması gerektiği tarihten itibaren uzlaşma tutanağının imzalandığı tarihe kadar geçen süre için 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre belirlenen gecikme zammı oranında gecikme faizi uygulanacağını, uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde, genel hükümlere göre işlem yapılacağını ve üzerinde uzlaşılan cezalar hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 17'nci maddesi uyarınca ayrıca peşin ödeme indiriminden yararlanılamayacağını da belirtebiliriz.

V. Özellik Arz Eden Durumlar ve Sonuç

Görüldüğü üzere, 6111 sayılı Yasanın (137.md.) yeniden düzenlediği 4458 sayılı Gümrük Kanununun 244'üncü maddesine göre bundan sonra yükümlüler; beyanları ile gümrük idaresince yapılan tespit sonucunda belirlenen farklılıklara ilişkin tebliğ edilen gümrük vergileri alacakları ile ilgili gerek Gümrük Kanununda gerek ise ilgili diğer kanunlarda öngörülen cezalar hakkında; bahse konu eksiklik veya aykırılıkların kanun hükümlerine yeterince nüfuz edememekten veya kanun hükümlerini yanlış

yorumlamaktan veya yargı kararları ile idarenin ihtilaf konusu olayda görüş farklılığından kaynaklandığını ortaya koymaları durumunda, belirtilen hususlarla bağlantılı olarak gümrük idarelerinden uzlaşma talebinde bulunabileceklerdir.

Uzlaşmaya konu gümrük vergi ve cezaları, uzlaşma tutanağının tebliğinden itibaren bir ay içinde yükümlülerce ödenmesi gerekmekte olup, uzlaşılan vergilerin alınması gerektiği tarihten itibaren uzlaşma tutanağının imzalandığı tarihe kadar geçen süre için uzlaşılan tutar üzerinden 21.07.1953 tarihli, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre belirlenen gecikme zammı oranında gecikme faizi uygulanması söz konusudur. Uzlaşılan tutarın belirtilen süre içinde ödenmemesi veya tecil/taksitlendirmeye konu edilmemesi halinde uzlaşma vaki olmamış sayılmakta olup, bu durumda, uzlaşmaya konu edilen alacağın, genel usullere göre tahsili gerekir.

Görüldüğü üzere, vergi mevzuatımızda uzun yıllardır uygulanan uzlaşma müessesesi, 6111 sayılı Yasa ile birlikte, gümrük mevzuatında idareye, yükümlüden istenilen gümrük vergileri ve cezaların bir kısmından vazgeçilmesi karşılığında, vergi alacağının hemen tahsil edilmesi imkânı sağlayan bir mekanizma haline gelmiştir. Kanun maddesinin gerekçesine baktığımız zaman uzlaşma, “idare ile yükümlüler arasında ortaya çıkan ihtilafların yargı yoluna başvurulmadan, görüşme yoluyla çözümlenmesini öngören bir müessesedir.” şeklinde tanımlandığını görmekteyiz. Dolayısıyla, uzlaşma müessesesinin hayata geçirilmesi ile birlikte, yükümlüden istenilen vergi ve cezaların bir kısmından vazgeçilmesi karşılığında, idareye, vergi alacağının hemen tahsil edilmesi imkânını sağlamaktadır.

Buna karşın, yükümlü, kendisine tebliğ edilen alacaklar için Kanunun 242’nci maddesinde düzenlenen itiraz hakkı ile 244’üncü maddesinde düzenlenen uzlaşma hakkını aynı anda kullanamaz. Zira, uzlaşmaya konu edilen alacaklar, uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde Kanunun 242’nci maddesi çerçevesinde itiraza konu olabilir.

Ancak, gümrüklü yer ve sahalarda bulunan eşyaya ilişkin tahakkuk eden alacaklara ilişkin yükümlü tarafından uzlaşma talebinde bulunulması halinde, ayrıca talep edilmesi şartıyla, tahakkuk eden alacaklar teminata bağlanarak eşya yükümlüsüne teslim edilebilir. Yükümlüsüne teslim edi-

len eşyaya terettüp eden alacaklar için uzlaşmanın vaki olması halinde, uzlaşılan tutar teminattan mahsup edilir. Uzlaşılan tutarın yükümlü tarafından nakden ödenmesi halinde teminat iade edilir. Uzlaşmanın vaki olmaması veya temin edilememesi halinde ise genel hükümlere göre işlem yapılır.

Bunlarla birlikte, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Yasasındaki kaçakçılık suçları ve kabahatlerin uzlaşma kapsamı dışında olduğunu ve söz konusu madde uyarınca üzerinde uzlaşılan cezalar hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 17'nci maddesi uyarınca ayrıca peşin ödeme indiriminden de yararlanılamayacağı hususunun tekrar altını çizebiliriz.

Sonuç olarak, uzlaşma müessesesinin 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan düzenlemeye benzer şekilde Gümrük Kanunu kapsamına alınması ve gümrük idaresince alınan vergi ve cezalar için uzlaşma imkânından yararlanılabilesinin sağlanması, idare ve yükümlüler yanında, dava açılmasına bağlı olarak yargı sürecinin uzaması nedeniyle doğacak sıkıntıların önüne geçmek suretiyle, tüm taraflar açısından zaman ve kaynak tasarrufu sağlayacağı şüphesiz göz önünde bulundurulmakla birlikte, ihdas edilen uzlaşma müessesinin, VUK'daki uzlaşma müessesesi ile birçok unsur açısından benzerlik gösterdiği dikkate alınarak, tarhiyat öncesi uzlaşma mekanizması (vb.) gibi diğer araçların vergi mevzuatında olduğu gibi gümrük mevzuatında da yer verilmesinin daha uygun olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı (27.08.2011) **Gümrük uzlaşma yönetmeliği**. Ankara: Resmi Gazete (28038 sayılı).

T.C. Yasalar (27.10.1999). **4458 sayılı Gümrük kanunu**. Ankara: Resmi Gazete (23866 sayılı).

T.C. Yasalar (13.02.2011). 6111 sayılı **Bazı alacakların yeniden yapılandırılması ile sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanunu ve diğer bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması hakkında kanun**. Ankara:Resmi Gazete (27857).